

Punctul de vedere al domnului Ioan HIDEGCUTI,
Președintele Directoratului Fondului Român de Contragarantare,
privind implicațiile Acordului Basel III asupra IMM-urilor

La ora actuală, cele peste 600 mii de IMM-uri care au rezistat pe piață nu sunt, în mare parte, cele care existau în urmă cu trei ani. Criza a cernut, în măsură semnificativă, structura și conținutul activității IMM-urilor. Există un paradox din acest punct de vedere în România, în sensul că, spre deosebire de ceea ce s-a întâmplat în restul Europei, IMM-urile, definite de regulă, ca fiind cele mai vulnerabile în criză, au rezistat mai bine. Acest paradox derivă dintr-un anumit grad de incultură a antreprenoriatului nostru în ceea ce privește finanțarea afacerilor. Numai 17%-18% dintre întreprinzătorii români apelează la împrumuturi bancare față de circa 78% în Europa. Ceilalți își rezolvă problemele din surse proprii sau, cum „plastic” ne exprimăm uneori, din „sărăcia” lor, în aceste condiții, fiind mai puțin afectați de efectele crizei. Este, desigur, și o urmare a faptului că băncile au devenit mult mai greu accesibile, dezvoltând un tip de protecție prea ridicată din multe puncte de vedere. Problema cea mai gravă în momentul de față este cum vor rezista, în continuare, agenții economici respectivi, mai ales din cauza menționată mai înainte, respectiv din lipsa unei culturi antreprenoriale de anvergură și capacitatea de a-și asuma riscuri pe un interval mai mare și în situații cu care nu s-au mai confruntat. Este evident că finanțarea proprie nu mai poate fi luată covârșitor în considerare, pentru că resursele proprii ale antreprenorilor s-au depreciat, s-au diminuat sau chiar au dispărut.

Din punctul de vedere al creșterii ponderii creditării, trebuie spus că sistemul bancar se va deschide din ce în ce mai greu din perspectiva Acordului Basel III. Sau, se poate deschide, dar, structural, pe altă poziție a „evolvenței”. Ne ridicăm, dar nu mai suntem pe aceeași voltă. Intervin alte criterii. Ori, foarte puțini știu acest lucru și foarte puține dintre băncile românești sunt îndeajuns de transparente privind perspectivele acestei noi paradigme. Situația este aceeași și în celelalte state din UE din acest punct de vedere numai că acestea își alocă timp să explice mediului de afaceri că relația dintre antreprenoriat și bancă trebuie să fie, în primul rând, una de încredere. Criza a lovit mai ales în această zonă în încrederea dintre mediul de afaceri și bănci, determinând prăbușirea încrederii dintre cei doi parteneri. Dacă banca nu înțelege să deschidă dialogul, să explice mai mult ceea ce face, ce instrumente oferă, ce perspective dă asumării de către un antreprenor a riscului în cazul creditării post-criză, atunci teama de efectele viitoare atât de puțin predictibile, de posibila intrare în insolvență sau în incapacitate de plată și, implicit, neîncrederea, vor persista, iar dinamica portofoliului băncilor va rămâne una modestă.

*

La nivelul activității de creditare bancară, din punctul de vedere al dinamicii, aceasta se va relua, în limitele prudențialității specifice așteptatelor condiționalități Basel III, în primul rând, ca urmare a semnalelor care vizează creșterea economică și în al doilea rând ca urmare a nevoii sistemului bancar de a „extrage” încasări care să asigure acoperirea costurilor de depozitare, pe de o parte, și un profit, cel puțin rezonabil, pe de altă parte.

Pe termen scurt, este posibil să se mențină o prudențialitate remanentă (inertială), dar atât anticipațiile formate la nivelul sistemului bancar, cât și necesitatea de fructificare a pasivelor vor orienta, treptat, băncile spre o implicare mai activă și chiar mai responsabilă în finanțarea economiei reale; toate acestea vor antrena modificări corespunzătoare în sistemele de garantare a creditelor bancare, respectiv de contragarantare a lor.

Costul creditării bancare va rămâne relativ ridicat, atât ca urmare a menținerii prudențialității sistemului bancar, cât și ca urmare a politicii monetare restrictive (pentru a menține calendarul de aderare a României la zona euro); în aceste condiții, se va consacra un „arbitraj” între nevoia, în creștere, de credite bancare și costul relativ ridicat al acestora; garantarea și contragarantarea ar putea să joace, în acest context, rolul de „arbitru”, în măsură să determine încurajarea creditării bancare a economiei reale.

Astfel, activitatea de garantare și contragarantare a creditului bancar se va extinde. Concomitent, instituțiile de garantare a creditului bancar își vor menține prudențialitatea și, ca urmare, cererea de contragarantare a creditelor bancare se va extinde, la rândul său. Aceste evoluții previzibile în comportamentul instituțiilor de garantare a creditului bancar sunt, ambele, de natură să intensifice cererea de contragarantare a creditelor bancare în mod deosebit, ca urmare a faptului că mecanismele contragarantării au efect, în același timp asupra reducerii semnificative a costului creditării, cât și asupra politicilor pe care băncile le dezvoltă privind constituirea provizioanelor în condițiile în care contragaranția este un autentic diminuator de risc.

* * *

Din punctul de vedere al trendului politicii monetare a Băncii Naționale a României, al scăderii dobânzilor la depozite și al politicilor instituțiilor bancare pentru recâștigarea portofoliilor și a poziției de piață se poate vorbi de semnale pozitive în contextul stării actuale a creditării.

În condițiile agendei publice interne și europene, față de implicațiile Pactului de Stabilitate fiscală, Coordonare și Guvernanta, a incertitudinii privind creșterea economică în UE (contractare/stagnare), a crizei datoriilor suverane, a scăderii schimburilor pe piața europeană și a exporturilor în general, a creditelor neperformante fără precedent care antrenează provizioane și, implicit, costuri foarte ridicate ale creditării, a stării generale a sistemului bancar ca efect al crizei și în contextul reglementărilor Basel III și a lichidității, creșterea creditării ca efect agregat al celor menționate, apare puțin probabilă în anul 2012.

Pentru finanțatori, o temă foarte utilă de reflecție este un extras din ultimul Raport al Băncii Reglementărilor Internaționale, care atenționează: *“Să nu vă așteptați ca băncile să răspundă prin creșterea creditării (...) până când nu vor reduce în continuare riscul”*.

În aceste noi condiții și coordonate, Fondul Român de Contragarantare, abordează anul 2012, din perspectiva revizuirii, adaptării și armonizării schemelor de ajutor, normelor și mecanismelor de lucru proprii, a finanțării prioritare a investițiilor efectuate de IMM, cu un procent maxim de contragarantare de 80%, a susținerii dezvoltării agriculturii românești cu un mecanism dedicat IMM care activează în sectorul producției primare de produse agricole, a cofinanțării proiectelor finanțate din fonduri europene prin intermediul co-garanțiilor și, în special, prin diminuarea comisionului de contragarantare pentru reducerea costurilor finanțării.

De asemenea, pentru a da “o șansă” pentru IMM aflate “*în dificultate*” este în curs de operaționalizare o schemă de ajutor de stat pentru salvare și restructurare, pentru dezvoltarea microcreditării, a finanțării mezanin și a capitalului de risc se dezvoltă un parteneriat instituțional cu Fondul European de Investiții și sunt în lucru la nivelul Fondului Român de Contragarantare o serie de instrumente și facilități care să genereze creștere economică și noi locuri de muncă, în contextul Programului “Progress” și potrivit coordonatelor Strategiei Europa 2020.

Nu în ultimul rând, pentru creșterea calității și a efectului așteptat în activitatea de informare și diseminare a activității instituționale și a produselor financiare dedicate sectorului IMM, Fondul Român de Contragarantare intenționează să creeze și să dezvolte centre de consultanță și informare în toate regiunile de dezvoltare ale României.